

MDR- ja XDR-tuberkuloosipotilaiden kontaktien terveydenhuolto

Tiivistelmä

Haasteet

Monilääkeresistenssi tuberkuloosi (MDR) ja äärimmäisen vastustuskykyinen tuberkuloosi (XDR) muodostavat merkittävän kansanterveydellisen uhkan ja suuren haasteen tuberkuloosin ennaltaehkäisylle ja valvonnalle Euroopan unionissa ja Euroopan talousalueella (ETA). MDR- tai XDR-tuberkuloosiin sairastuneiden määrän kasvaessa myös heihin kontaktissa olleiden määrä lisääntyy. Nämä kontaktit on tunnistettava ja heille on annettava asianmukaista hoitoa. Erityisen haastavaksi MDR- ja XDR-tuberkuloosipotilaiden kontaktien terveydenhuollon tekee se, että parhaista käytännöistä on saatavana vain vähän näyttöä.

Kansanterveydelliset ohjeet

Tässä asiakirjassa esitellään uusinta tieteellistä näyttöä ja asiantuntijalausuntoja aiheesta ja annetaan ohjeita MDR- ja XDR-tuberkuloosipotilaiden kontaktien terveydenhuoltoon liittyvistä kysymyksistä. Ohjeet on tarkoitettu EU- ja ETA-maiden kansanterveysalan asiantuntijoille ja päättäjille, jotka laativat kansallisia ohjeita tai suosituksia MDR- ja XDR-tuberkuloosikontaktien terveydenhuollosta.

Kaksi vaihtoehtoa

Lääkeherkän tuberkuloosin tapauksessa latentin tuberkuloosi-infektion (LTBI) saaneille henkilöille annetun ennalta ehkäisevän hoidon on osoitettu vähentävän tehokkaasti tuberkuloosin kehittymisen riskiä tartunnan saaneille kontakteille. Sama hoitokonsepti soveltuu myös MDR- ja XDR-tuberkuloosille, mutta nykyisin ei ole saatavana sellaisia MDR- ja XDR-infektioon tehoavia lääkkeitä, joilla saavutettaisiin hyväksyttävä haittatapahtumaprofiili muuten terveillä henkilöillä.

Ennalta ehkäisevän hoidon vaihtoehtona on tiedon jakaminen ja seuranta, joka varmistetaan latentin tuberkuloosi-infektion (LTBI) saaneiksi epäiltyjen tunnistettujen kontaktien huolellisella kliinisellä tarkkailulla. Tällä tavalla varmistetaan tuberkuloosin oireiden varhainen havaitseminen, jotta hoito voidaan aloittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa taudin ilmettyä.

Luotettavan näytön puute

MDR- ja XDR-tuberkuloosin ennalta ehkäisevästä hoidosta on vain vähän näyttöä. Ennalta ehkäisevän hoidon hyödyistä ja haittatapahtumista tehdyistä tutkimuksista ei ole saatu ratkaisevia tuloksia. Luotettavan näytön puuttuminen on rajoittava tekijä ohjeita annettaessa, ja esitetyt suositukset perustuvat pitkälti asiantuntijalausuntoihin. Koska nykyinen näyttö ei estä eikä tue ennalta ehkäisevän hoidon antamista nykyisin

saatavana olevilla lääkkeillä, on huomattava, että kumpaakin edellä mainittua vaihtoehtoa pidetään edelleen MDR- ja XDR-infektion käypinä hoitoina.

Asiantuntijalausunnot

Asiantuntijapaneeli puoltaa kahta eri vaihtoehtoa: ennalta ehkäisevää hoitoa ja/tai huolellista kliinistä tarkkailua. Asiantuntijapaneelin lausunnoissa noudatetun keskeisen periaatteen mukaan kattava riskinarviointi tulisi sisällyttää osaksi MDR- tai XDR-tuberkuloosikontaktien arviointia. Yksilöllisessä riskinarvioinnissa olisi otettava huomioon seuraavat tekijät: riski MDR-tuberkuloosikontaktin saaman tartunnan etenemisestä taudiksi, tartunnan lähteenä olevan tapauksen lääkeherkkyys sekä ennalta ehkäisevän lääkehoidon aloittamisesta kontaktille aiheutuva haittatapahtumien riski. XDR-tuberkuloosin tapauksessa mahdollisia lääkehoitoja on saatavana vain rajoitetusti eikä niiden tehoa ole osoitettu, joten todennäköisesti ainoaksi vaihtoehdoksi jää tiivis seuranta.

Päätelmät

MDR- ja XDR-tuberkuloosipotilaiden kontaktien terveydenhuollossa on tukeuduttava kattavaan yksilölliseen riskinarviointiin, jossa otetaan huomioon yksilölliset riskit ja hyödyt ennalta ehkäisevän hoidon etuja ja haittoja punnittaessa.

Aiheesta tarvitaan kiireellisesti lisää tutkimuksia, joissa arvioidaan erityisesti MDR- ja XDR-kontaktien ennalta ehkäisevän hoidon etuja sekä analysoidaan ennalta ehkäisevän hoidon käyttöönotosta EU- ja ETA-maissa aiheutuvia kustannuksia ja hyötyjä. Käynnissä olevat tutkimukset näyttäisivät tukevan ennalta ehkäisevän hoidon käyttöä, mutta niiden tulokset on vahvistettava laajemmilla tutkimuksilla ja muissa oloissa. Lisäksi saataville voi tulla uusia MDR-tuberkuloosin hoitoon tarkoitettuja lääkkeitä, jolloin tätä ohjeasiakirjaa on tarpeen päivittää.